

Blokovska i naša klasifikacija agresije i rata

U našoj vojnoj publicistici, i ne samo u njoj, često se piše i govori o tome kako je i kod nas prihvaćena opšta klasifikacija ratova na svetski i lokalni, odnosno ograničeni rat.

Postavlja se, međutim, pitanje da li je to naša klasifikacija ili se nekritički prihvata nečija tuđa, koja nije slučajno tako koncipirana. Ne govorim o realnosti u kojoj se svet i mi sada nalazimo, koju moramo uvažavati, odnosno moramo zauzeti svoj stav o klasifikacijama ratova u stranim doktrinama, naročito super sila i blokova. To, međutim, ne znači da je to i naša klasifikacija. Ako bih mogao da uporedim ili da se poslužim analogijom, onda bih pome-
nuo naš pogled i stav o blokovima. Mi se borimo protiv blokovske podele sveta, njihove politike, ali živimo u svetu u kojem su blokovi realnost i na koje moramo računati, bez obzira šta o njima mislili. Iz tog bitno različitog pogleda na međunarodne političke i ekonomske odnose blokovskih, posebno vodećih sila u blokovima — nesvrstanih i vanblokovskih zemalja, proističe i različitost pogleda na rat, koja se izražava i u njegovoj klasifikaciji.

Klasifikaciju ratova na svetski, ograničeni, lokalni, regionalni, itd. izvršile su velike sile. Ona ima za cilj da omogući realizaciju njihovih ciljeva, koji su uvek u kontekstu globalnih stratejskih interesa. Da li bi neka velika sila prihvatila lokalni rat na svojoj teritoriji? Van svake sumnje, ne bi. Naime, upravo onaj agresor koji želi rat u savremenoj konstelaciji svetskih snaga, teži da ga lokalizuje na tuđoj teritoriji, zbog straha od eskalacije koja bi poput bumeranga pogodila njega, i zato on uvek govori o lokalnom ratu i lokalnim interesima itd.

Prema tome, sa stanovišta integralne bezbednosti malih i srednjih zemalja, koje su najčešće objekt agresije, za njih nema lokalnog rata. Tito je rekao:

»Lokalni rat je lokalni samo za agresora, ali je totalan za zemlju koja je žrtva agresije«.

Mislim da je to ideja u kojoj ubuduće treba tražiti odgovore na mnoga pitanja. Naša koncepcija prihvata samo jednu vrstu rata —

opštenarodni odbrambeni rat, čime su opredeljeni njegov društveni karakter i vojnostrategijski oblik i sadržaj. Zaista se postavlja pitanje: da li opštenarodni odbrambeni rat uopšte može biti lokalan rat? Sigurno da ne može i ne sme biti. Za nas bi on uvek bio totalan rat. Agresija na Jugoslaviju mora biti ne samo naše jugoslovensko, već i svetsko pitanje. Takvo stanovište osnažuje opštenarodnu odbranu u njenoj funkciji odvracanja, s obzirom na moguće implikacije lokalnog rata u pogledu njegove internacionalizacije i posledica koje bi iz toga proisticale po agresora. Prema tome, ako bismo prihvatili klasifikaciju lokalnog rata, u stvari, mi bismo prihvatili tezu potencijalnih agresora o tome da i naša zemlja može biti poprište lokalnog rata, znači mogućnost da agresori ostvare neke svoje aspiracije uz manji rizik.

Zbog toga, u našoj klasifikaciji ratova ne bi trebalo da prihvatamo takve podele. Drugo je pitanje da li treba da mi, polazeći od realnosti sveta u kojem živimo, razmatramo sve vrste ratova u kojima agresor može da se odluči na agresiju, posebno situaciju kada bi to sa njegovog stanovišta mogao biti i lokalni rat, odnosno rat s ograničenim ciljevima, snagama itd. To znači da treba svestrano analizirati sve postojeće klasifikacije i izučavati osobenosti svakog rata koji se predviđa tim klasifikacijama (ograničeni, lokalni, regionalni, svetski). Treba uočiti suštinu ideja i ciljeva velikih sila, shvatiti zbog čega su one na taj način izvršile klasifikaciju ratova, odnosno zbog čega je skala agresivnih mogućnosti u miru i ratu tako široka, od specijalnog rata u miru do ratnih dejstava u lokalnom, regionalnom i svetskom ratu. U tome je suština teorije o eskalaciji, odnosno selektivnog angažovanja snaga i sredstava, shodno ciljevima i uslovima u kojima se vodi rat. Za svaku tu situaciju, odnosno vrstu agresije i rata, moramo imati odgovor, koji je jedino moguć u okviru doktrine opštenarodnog odbrambenog rata.

Prilikom određivanja vrsta agresije, smatram, ne može se polaziti samo od ciljeva agresora. Kriterijume treba proširiti i na uslove, prostor, sredstva itd. Kada je reč o ciljevima, mislim da su oni vezani za politiku i da su uvek radikalni, i to iz dva razloga. Prvo, agresor i u lokalnom, pa i specijalnom ratu, uvek želi da ostvari neki krajnji cilj zbog kojeg se i opredeljuje za agresiju. Drugo, agresor, i kad bi htio, ne može da postavlja ograničeni cilj, jer to ne bi dozvolio branilac, koji uvek ima jedino radikalni cilj — odbranu slobode, nezavisnosti i teritorijalnog integriteta zemlje. Prema tome, to je sukob dveju volja u kojem i agresor i branilac, po logici stvari, imaju radikalni a ne ograničen cilj. Drugo je pitanje kojim će sredstvima i

metodama agresor ostvariti svoj cilj, što znači da uslovi ratnih dejstava mogu biti lakši ili teži.

Prema tome, ako polazimo samo od kriterijuma cilja agresije, verovatno nećemo moći izvršiti korektnu klasifikaciju agresije. Ko-
načno, mi i ne utvrđujemo i ne određujemo konkretnog agresora, pa ne možemo tačno znati ni ciljeve eventualnog agresora. Ali, zato znamo naše ciljeve, i prema njima možemo da definišemo naš stav i odgovore za svaku vrstu agresije i za svakog agresora.

Mislim da bi naš stav o vrsti agresije trebalo da pođe od toga da mi na agresiju odgovaramo svim sredstvima i u svim okolnostima, s tim što odgovor mora biti realan i ubedljiv, i da agresor s tim mora da računa. Polazeći od toga, možemo pretpostaviti da bismo se mogli naći u težim i lakšim uslovima oružane agresije. Tu može biti čitava skala okolnosti u kojima branimo slobodu i ostale vrednosti našeg društva, od snaga specijalnog rata u miru, do vođenja opštenarodnog odbrambenog rata u najtežim uslovima. To će reći da možemo pretpostaviti i bilo koju vrstu agresije i prema kriterijumima klasifikacije velikih sila. Praktičke konsekvence takvog stanovišta svode se na spoznaje o mogućnosti da neko zbog svojih užih interesa, ili zbog blokovskih ciljeva, izvrši oružanu agresiju na Jugoslaviju, u okviru lokalnog rata, ili da naša zemlja bude involvirana u svetski sukob.

Iz svega toga se jasno pokazuje da je u strategiji oružane borbe verovatno teško sve to iznijansirano izložiti, ali su ipak moguća neka uopštavanja kojima moramo težiti, i koja će jasno izložiti naše stavove o klasifikaciji rata i vrstama moguće agresije na našu zemlju.

Pukovnik
ZARKO ŠOTRA

Pristup vrstama agresije

Postavlja se pitanje da li nas u opštoj klasifikaciji mogućih vrsta agresije može zadovoljiti stav da su moguće (u prostornom smislu) samo dve vrste agresije: lokalna i agresija u okviru svetskog rata. Ovde nemamo nekog novog i potpunijeg saznanja, ono postoji još od početka dvadesetog veka, sem ako tome ne dodamo neke modifikacije kao što je postojanje stanja hladnog rata između svet-